

Alexandru Angelescu, Aurora Novăcescu și Dumitru Drăcea

Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani

CHIȚIMIA de Ion Băieșu

Data premierei : 5 octombrie 1974.
Regia : ION SIMIONESCU. Scenografia : VIRGIL POPA. Distribuția : ALEXANDRU ANGELESCU (Chițimia I) ; VLAD VASILIU (Chițimia II) ; AURORA NOVĂCESCU (Vica) ; DUMITRU DRĂCEA (Profesorul) ; ALEXANDRU CODREANU (Japonezul) ; MIRCEA ZABALON (Filozoful).

Cea de a treia versiune scenică cu *Chițimia* de Ion Băieșu, pe care am văzut-o la Petroșani, a marcat, printre primele realizări din țară, momentul inaugural al noii stagiuni. O montare cu calități ce confirmă încrederea în densitatea de idei și substanță dramatică a textului lui Băieșu, în resursele lui de teatralitate, ce face să se adeverească pronosticul pretării lui la numeroase

interpretări, și al premizelor pe care le oferă unor spectacole demne de interes, în stare să acționeze puternic asupra spectatorului contemporan. Reprezentarea petroșăneană ne-a înfirmat totodată prejudecata asupra dificultăților de interpretare a lucrării impusă de factura ei simbolic realistă, de amestecul de bizar și real, de comic și tragic, care pare să-i fi descumpănit puțin pe unii dintre primii cititori ai piesei ca și pe cel dintâi regizor care s-a încumetat să-l aducă la lumina rampei.*) Departe de mine gândul de a demonstra aici că punerea în scenă a *Chițimiei* ar fi, de acum încolo, o treabă extrem de lesnicioasă. Nu, asta nu ! Dar, urmărind spectacolul de la Petroșani, un spectacol destul de modest, am avut revelația percepției foarte clare și foarte sigure a moralei pe care o conține în formula sa, aparent alambicată, „cazul” *Chițimia*, a cauzelor și a mobilurilor care generează drama cu rezonanțe tragi-comice din piesă.

Regizorul Ion Simionescu, îndreptățind de data aceasta pretențiile de a se revendica din tradiția lecturilor clasice, ce respectă solemn litera textului, refuzându-se mijloacele spectaculare, ostentative, zgomotoase, a dat întreaga măsură a maturității sale artistice, creatoare, preferind dintre toate modalitățile la care trimitea textul pe cea realistă, a adevărului de viață. El a încercat să treacă în subsidiar ciudățenia piesei, trimiterile ei spre misterios, spre maladiv, spre alienare, să așeze în prim plan, și să lumineze puternic într-o tonalitate gravă și austeră, fără exagerări, fără gaguri sau cirlige, elementul realist al dezbaterii morale și etice

*) Teatrul nr. 4/1974

pe care-l are încrustat în subtext analiza minuțioasă a conștiinței încărcate, apăsate de vinovăție a lui Chițimia I. Ceea ce definește favorabil realizarea echipei de la Petroșani este atenuarea contrastelor, echilibrarea într-o cursivitate firească, într-un stil sobru, unitar, cu ușoare tente de haz și de ironie a momentelor piesei care, știm cu toții, alternează într-un mod exuberant, brutal, elementul de comedie excentrică, de comic absurd, grotesc, buf chiar, cu cel de dramă sau chiar de tragedie. Ne-a surprins în desfășurarea reprezentației petroșăuene puținătatea detaliilor, portretele foarte simple, sigure, severe. Poate le lipsește unora dintre aceste portrete farmecul hiperbolei, dar nu și pasiunea pentru verosimil, pentru rațional, sentimentul adevărului, semnificațiile umane și sociale pe care le poartă cu ele. S-a pierdut poate în această concepție de mare seriozitate și corectitudine profesională, în această viziune simplă a lui Ion Simionescu, unele pete de culoare, ceva din aureola de noutate și originalitate, de șoc, de farmec al contrastelor, ceva din spiritul propriu, pestrît și degajat al scrierii lui Băieșu. Dar nu-i putem contesta acestei încercări marea calitate de a ne fi convins pe deplin că piesa rămîne frumoasă și atracțională, chiar înfățișată așa, cu o mare simplitate. Și, mai ales, nu-i putem contesta esențialul: transmiterea nealterată a ideilor și mesajului, gravele consecințe pe care le poate avea furtul de identitate, deșertăciune și micimea vieții construite pe minciună, pe compromis. Caracterizarea judicioasă a personajelor, descifrarea atentă a relațiilor dintre ele au dus la evidențierea penetrantă a motivului vinovăției și al vinovatului, care în numele dreptății și al omeniei trebuie să plătească; la sugerarea modului parodic și derizoriu de existență, generat de înstrăinare.

Interpretarea sinceră și interiorizată a lui Alexandru Angelescu a înfățișat convingător, în registrul grav al unor reale și cumplite suferințe, de unor dureroase și dramatice obsesii trăsăturile respingătoare ale impostorului și a imposturii. În locul unor nuanțe ușor melodramatice, ce trimiteau poate spre compasiune, am fi preferat unele accente mai dure, de acuzare mai violentă, a personajului denumit Chițimia II. Dar asta nu micșorează valoarea jocului dramatic, concentrat, atent la psihologia ambiguă și complexă, fără tente hazlii sau trimiteri spre patologie.

Aurora Novăcescu a înfățișat cu mult fire, cu o justă înțelegere și simplitate pe Vica: ființă ștearsă și resemnată, asprită de muncă, lipsită de energia de a se desprinde din traiul mediocru și banal dus alături de un soț nevolnic profund disprețuit. Însoțit de lumina misterioasă a unui reflector, Vlad Vasiliu trece încet și grav prin scenă, întru-chipînd pe tonul cel mai simplu și mai adevărat, fără pic de revoltă sau reproș, imaginea mult visată a lui Chițimia II.

Lumea malignă a profitorilor și a escrocilor se constituie în spectacolul de la Petroșani din apariții puțin spectaculoase, fără efecte de suprafață, dar teribil de veninoasă în acțiunea ei distructivă. Foarte bun a fost în rolul Profesorului, Dumitru Drăcea. El a susținut cu umor sec, spontan, cu credință scenică, fără nici o ostentație comică, fără nici un „eirlig“, performanța de a înșela pe impostor. Cu umor reținut, cu solemnitate gravă a zăgrăvit și Mircea Zabalon prostia și semidictismul filozofului, ajutîndu-se în susținerea argumentelor sale aberante doar de o colivie goală. O bască ponosită și o mustață filiformă au fost singurele detalii prin care ni s-a înfățișat pitorescul falsului japonez, a cărui decădere și mizerie umană au fost insinuate de Alexandru Codreanu cu perseverență și sinistrită seriozitate.

Păcat că tendința bine venită spre simplitate a regizorului nu a fost întregită și subliniată și printr-un decor adecvat. Tînărul scenograf Virgil Popa a simțit, pare-ă împotriva regizorului, nevoia de fabulos și ostentație, a complicat spațiul scenic cu o îngrămădeală neartistică de mobilier sordid și bucăți (foarte multe bucăți) de tablă argintie (o intenție de a reda, poate, printr-un joc de oglinzi fațetele multiple ale conștiinței) care, practic, n-au reușit să se constituie într-un cadru util, sugestiv și semnificativ.

Valeria Ducea

RECTIFICARE

În articolul „După festival“, apărut în nr. 9, septembrie a.c., al revistei noastre, la pagina 13, rîndurile 4 și 5 de jos, se vor citi: „Fata bună din cer de Corneliu Leu, regia Constantin Dinischiotu“ și nu „Fata căzută din cer de Corneliu Leu, regia Nae Cosmescu“.